16/11/2026

Το Σαρανταλείτουργο

/ Ορθόδοξες Προβολές

Τεσσαρακονταλείτουργον ή κοινώς Σαρανταλείτουργο, είναι η επί σαράντα συνεχόμενες μέρες τέλεση της Θείας Λειτουργίας, δηλαδή προσφορά της Θείας Ευχαριστίας, υπέρ ζώντων και κεκοιμημένων. Αυτό τελείται, συνήθως, κατά την περίοδο των σαράντα ημερών της Νηστείας των Χριστουγέννων.

Το μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας είναι η αναίμακτη συνέχεια της θυσίας του Θεανθρώπου επί του Σταυρού στο Γολγοθά. Αυτή η θυσία, που προσφέρεται κατά τη Θεία Λειτουργία, δεν είναι μόνο λατρευτική και ευχαριστήρια, ικετευτική και πρεσβευτική, αλλά συγχρόνως και θυσία ιλασμού, «εις άφεσιν αμαρτιών και ζωήν αιώνιον» (Βλ. Ματθ. κστ΄, 28. Μάρκ. ιδ΄, 24. Λουκ. κβ΄, 20).

Ο Άγιος Κύριλλος Ιεροσολύμων, στην Ε΄ Μυσταγωγική του Κατήχηση, λέει ότι κατά την τέλεση της Θείας Λειτουργίας και την κατ’ αυτήν προσφορά της Θείας Ευχαριστίας «παρακαλούμε το Θεό υπέρ της κοινής των Εκκλησιών ειρήνης, υπέρ στερεώσεως του κόσμου, υπέρ των βασιλέων (αρχόντων), υπέρ των στρατιωτών

και συμμάχων, υπέρ των ασθενών, υπέρ των δοκιμαζομένων και γενικώς υπέρ όσων έχουν ανάγκη βοήθειας (ζώντων αδελφών μας)... έπειτα (παρακαλούμε) και υπέρ πάντων των προκεκοιμημένων, πιστεύοντας ότι λαμβάνουν μεγάλη ωφέλεια οι ψυχές τους, για τις οποίες γίνεται δέηση στη διάρκεια της αγίας και φρικτής θυσίας (δηλ. της Θείας Ευχαριστίας). Και αν ακόμη είναι αμαρτωλοί (οι μνημονευόμενοι κεκοιμημένοι), προσφέρουμε το Χριστό, που θυσιάστηκε για τα αμαρτήματά μας, και έτσι ζητούμε απ' τον φιλάνθρωπο Θεό εξιλέωση και γι' αυτούς (τους κεκοιμημένους) και για μας (τους ζώντες)».

Να, λοιπόν, από πού ορμώμενοι οι Άγιοι Πατέρες θέσπισαν, από τα πρώτα χρόνια της ζωής της Εκκλησίας, να μνημονεύονται, όσοι φεύγουν απ' την επίγεια ζωή προς τον Κύριο, καθημερινά στη Θεία Λειτουργία απ' την ημέρα της κοιμήσεώς τους μέχρι και την τεσσαρακοστή ημέρα. Αναφορές για την αρχαία αυτή πράξη της Εκκλησίας βρίσκουμε στις Διαταγές των Αποστόλων, στον Τερτυλλιανό και στον Άγιο Κυπριανό.

Από αυτή, επομένως, την παράδοση της Εκκλησίας, να μνημονεύεται επί σαράντα μέρες στη Θεία Λειτουργία το όνομα κάθε πιστού αμέσως μετά την κοίμησή του, προήλθε και το κατά τη Σαρακοστή των Χριστουγέννων τελούμενο Σαρανταλείτουργο. Στο Σαρανταλείτουργο, βέβαια, μνημονεύονται και ονόματα ζώντων –όπως άλλωστε και σε κάθε άλλη Θεία Λειτουργία– αλλά κυρίως πρέπει να μνημονεύονται των κεκοιμημένων. Ο μακαριστός Αγιορείτης Γέροντας Παΐσιος έλεγε, ότι περισσότερο πρέπει να προσευχόμαστε για τους κεκοιμημένους, διότι αυτοί δεν μπορούν πλέον να πράξουν τίποτε για τη σωτηρία τους, ενώ οι ζωντανοί μπορούν. Έτσι, είναι δικό μας χρέος να τους μνημονεύουμε και να ζητούμε το έλεος του Θεού για τις ψυχές τους.

Η τέλεση του Σαρανταλείτουργου, όμως, υπέρ των κεκοιμημένων, δεν πρέπει να θεωρηθεί σαν μια μαγική πράξη, που μεταδίδει μηχανικά στις ψυχές την ωφέλεια. Πρέπει, όσο είναι δυνατόν, οι πιστοί, που συμμετέχουν σ' αυτό, να είναι παρόντες στις τελούμενες Θείες Λειτουργίες, να προσεύχονται θερμά και, αφού έχουν εξομολογηθεί και έχουν λάβει την άδεια του πνευματικού, να κοινωνούν των Αχράντων Μυστηρίων.

Έτσι, καθώς λέει ο Άγιος Ιωάννης ο Δαμασκηνός αναφερόμενος στους «εν πίστει κεκοιμημένους», εμείς αγωνιζόμενοι με την προσευχή και την τέλεση της Θείας Λειτουργίας για τη σωτηρία των αγαπημένων μας νεκρών, πρώτα στον εαυτό μας φέρνουμε με τη Χάρη του Θεού ωφέλεια και μετά σ' εκείνους. Διότι δεν είναι άδικος ο Θεός, ώστε να παραβλέψει τον αγώνα μας.

Πηγή: Θρησκευτική και Ηθική Εγκυκλοπαίδεια